

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ  
السَّمْعَ وَ الْأَبْصَارَ وَ مَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ  
يُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَ مَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ  
فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَ فَلَا تَتَّقُونَ (31) فَذَلِكُمُ اللَّهُ  
رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعَدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى  
تُصْرَفُونَ (32) كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى  
الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (33) قُلْ هَلْ مِنْ  
شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللَّهُ يَبْدَأُ  
الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ (34) قُلْ هَلْ مِنْ  
شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلِ اللَّهُ يَهْدِي  
لِلْحَقِّ أَ فَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمَّنْ  
لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يُهْدَىٰ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ

(35) وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي

مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ (36) وَمَا

كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ

تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ

فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ (37) أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ

فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ

إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (38) بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا

بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ كَذَّابَ الَّذِينَ مِنْ

قَبْلِهِمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ (39) وَ

مِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَ مِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ وَ رَبُّكَ

أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ (40)

~~~~~

Say: "Who is it that sustains you (in life) from the sky and from the earth? Or who is it that has power over hearing and sight? And who is it that brings out the living from the dead and the dead from the living? And who is it that rules and regulates all affairs?" They will soon say, "Allah". Say, will ye not then show piety (to Him)?" Such is Allah, your true Lord: apart from truth, what (remains) but error? How then are ye turned away? Thus is the word of thy Lord proved true against those who rebel: verily they will not believe. Say: "Of your 'partners', can any originate creation and repeat it?" Say: "It is Allah Who originates creation and repeats it: then how are ye deluded away (from the truth)?" Say: "Of your 'partners' is there any that can give any guidance towards truth?" Say: "It is Allah who gives guidance towards truth. Is then He who gives guidance to truth more worthy to be followed, or he who finds not guidance (himself) unless he is guided? What then is the matter with you? How judge ye?" But most of them follow nothing but fancy: truly fancy can be of no avail against truth. Verily Allah is well aware of all that they do. This Quran is not such as can be produced by other than Allah; on the contrary it is a confirmation of (revelations) that went before it, and a fuller explanation of the Book - wherein there is no doubt - from the Lord of the worlds. Or do they say, "He forged it"? Say: "Bring then a Sura like unto it, and call (to your aid) anyone you can besides Allah, if it be ye speak the truth!" Nay, they charge with falsehood that whose knowledge they cannot compass, even before the elucidation thereof hath reached them: thus did those before them make charges of falsehood: but see what was the end of those who did wrong! Of them there are some who believe therein, and some who do not: and thy Lord knoweth best those who are out for mischief.

~~~~~

ان سے پوچھو، کون تم کو آسمان اور زمین سے رزق دیتا ہے؟ یہ سماعت اور  
 بینائی کی قوتیں کس کے اختیار میں ہیں؟ کون بے جان میں سے جاندار کو اور  
 جاندار میں سے بے جان کو نکالتا ہے؟ کون اس نظم عالم کی تدبیر کر رہا ہے؟ وہ  
 ضرور کہیں گے کہ اللہ۔ کہو، پھر تم (حقیقت کے خلاف چلنے سے) پرہیز نہیں  
 کرتے؟ تب تو یہی اللہ تمہارا حقیقی رب ہے۔ پھر حق کے بعد گمراہی کے سوا  
 اور کیا باقی رہ گیا؟ آخر یہ تم کدھر پھرائے جا رہے ہو؟ (اے نبی، دیکھو) اس  
 طرح نافرمانی اختیار کرنے والوں پر تمہارے رب کی بات صادق آگئی کہ وہ  
 مان کر نہ دیں گے۔ ان سے پوچھو، تمہارے ٹھہراے ہوئے شریکوں میں  
 کوئی ہے جو تخلیق کی ابتدا بھی کرتا ہو اور پھر اس کا اعادہ بھی کرے؟ کہو وہ  
 صرف اللہ ہے جو تخلیق کی ابتدا بھی کرتا ہے اور اس کا اعادہ بھی، پھر تم یہ کس  
 اُلٹی راہ پر چلائے جا رہے ہو؟ ان سے پوچھو تمہارے ٹھہرائے ہوئے  
 شریکوں میں کوئی ایسا بھی ہے جو حق کی طرف رہنمائی کرتا ہو؟ کہو وہ صرف  
 اللہ ہے جو حق کی طرف رہنمائی کرتا ہے۔ پھر بھلا بتاؤ، جو حق کی طرف

رہنمائی کرتا ہے وہ اس کا زیادہ مستحق ہے کہ اس کی پیروی کی جائے یا وہ جو خود  
 راہ نہیں پاتا الا یہ کہ اس کی رہنمائی کی جائے؟ آخر تمہیں ہو کیا گیا ہے، کیسے  
 اُلٹے اُلٹے فیصلے کرتے ہو؟ حقیقت یہ ہے کہ ان میں سے اکثر لوگ محض  
 قیاس و گمان کے پیچھے چلے جا رہے ہیں، حالانکہ گمان حق کی ضرورت کو کچھ  
 بھی پورا نہیں کرتا۔ جو کچھ یہ کر رہے ہیں اللہ اُس کو خوب جانتا ہے۔ اور یہ  
 قرآن وہ چیز نہیں ہے جو اللہ کی وحی و تعلیم کے بغیر تصنیف کر لیا جائے۔ بلکہ  
 یہ تو جو کچھ پہلے آچکا تھا اس کی تصدیق اور الکتاب کی تفصیل ہے۔ اس میں  
 کوئی شک نہیں کہ یہ فرمانِ روائے کائنات کی طرف سے ہے۔ کیا یہ لوگ  
 کہتے ہیں کہ پیغمبرؐ نے اسے خود تصنیف کر لیا ہے؟ کہو، "اگر تم اپنے اس الزام  
 میں سچے ہو تو ایک سورۃ اس جیسی تصنیف کر لاؤ اور ایک خدا کو چھوڑ کر جس  
 جس کو بلا سکتے ہو مدد کے لیے بلا لو"۔ اصل یہ ہے کہ جو چیز ان کے علم کی  
 گرفت میں نہیں آئی اور جس کا مال بھی ان کے سامنے نہیں آیا، اُس کو  
 انہوں نے (خوا مخواہ اٹکل پیچو) جھٹلادیا۔ اسی طرح تو ان سے پہلے کے لوگ

بھی جھٹلا چکے ہیں، پھر دیکھ لو اُن ظالموں کا کیا انجام ہوا۔ ان میں سے کچھ  
لوگ ایمان لائیں گے اور کچھ نہیں لائیں گے اور تیرا رب اُن مفسدوں کو  
خوب جانتا ہے۔

उनसे पूछो, “कौन तुमको आसमान और ज़मीन से रिज्क देता है? ये समाअत और बीनाई कि कुव्वतें किसके इखतियार में हैं? कौन बेजान में से जानदार को और जानदार में से बेजान को निकालता है? कौन इस नज़्मे-आलम की तदबीर कर रहा है?” वे ज़रूर कहेंगे कि अल्लाह | कहो, फिर तुम (हकीकत के खिलाफ़ चलने से) परहेज़ नहीं करते? तब तो यही अल्लाह तुम्हारा हकीक़ी रब है | फिर हक़ के बाद गुमराही के सिवा और क्या बाक़ी रह गया? आख़िर यह तुम किधर फिराए जा रहे हो? (ऐ नबी, देखो) इस तरह नाफ़रमानी इखतियार करनेवालों पर तुम्हारे रब की बात सादिक़ आ गई है कि वे मान कर न देंगे | इनसे पूछो, तुम्हारे ठहराए हुए शरीकों में कोई है जो तखलीक़ की इबतिदा भी करता हो और फिर उसका इआदा भी करे?— कहो वह सिर्फ़ अल्लाह है जो तखलीक़ की इबतिदा भी करता है और उसका इआदा भी, फिर तुम यह किस उलटी राह पर चलाए जा रहे हो? इनसे पूछो, तुम्हारे ठहराए हुए शरीकों में कोई ऐसा भी है जो हक़ की तरफ़ रहनुमाई करता हो? कहो, वह सिर्फ़ अल्लाह है जो हक़ की तरफ़ रहनुमाई करता है | फिर भला बताओ, जो हक़ की तरफ़ रहनुमाई करता है वह इसका ज़्यादा मुसतहिक़ है कि उसकी पैरवी की जाए या वह जो खुद राह नहीं पाता इल्ला यह कि उसकी रहनुमाई की जाए?

आखिर तुम्हें हो क्या गया है, कैसे उलटे-पुलट फैसले करते हो? हकीकत यह है कि उनमें से अकसर लोग महज़ क्रियास व गुमान के पीछे चले जा रहे हैं, हालाँकि गुमान हक़ की ज़रूरत को कुछ भी पूरा नहीं करता | जो कुछ ये कर रहे हैं अल्लाह उसको ख़ूब जानता है | और यह कुरआन वह चीज़ नहीं है जो अल्लाह की वहय व तालीम के बग़ैर तसनीफ़ कर लिया जाए, बल्कि यह तो जो कुछ पहले आ चुका था उसकी तस्दीक़ और अल-किताब की तफ़सील है | इसमें कोई शक़ नहीं कि यह फ़रमाँवा-ए-कायनात की तरफ़ से है | क्या ये लोग कहते हैं कि पैग़म्बर ने इसे खुद तसनीफ़ कर लिया है? कहो, “अगर तुम अपने इस इल्ज़ाम में सच्चे हो तो एक सूरा इस जैसी तसनीफ़ कर लाओ और एक खुदा को छोड़कर जिस-जिस को बुला सकते हो मदद के लिए बुला लो |” अस्ल यह है कि जो चीज़ उनके इल्म की गिरिफ़्त में नहीं आई और जिसका मआल भी उनके सामने नहीं आया, उसको उन्होंने (खाह-मखाह अटकल-पच्चू) झुटला दिया | इसी तरह तो इनसे पहले के लोग भी झुटला चुके हैं, फिर देख लो उन ज़ालिमों का क्या अंजाम हुआ | इनमें से कुछ लोग ईमान लाएँगे और कुछ नहीं लाएँगे और तेरा रब इन मुफ़सिदों को ख़ूब जानता है |